

Anvisningar för barnskyddets familjevård

Borgå, Lovisa, Askola och Sibbo

(uppdaterad 11.2.2016/PS)

Innehållsförteckning

1 FAMILJEVÅRD	4
1.1 Lagstiftning som styr familjevården	4
1.2 Familjevårdens syfte och mål	4
1.3 Hur familjevården organiseras	6
1.4 Olika former av familjevård	7
1.4.1 Kortvarig familjevård	7
1.4.2 Långvarig familjevård	8
1.4.3 Professionell familjevård	8
1.5 Antalet personer som vårdas i familjehem	9
1.6 Kriterierna för ett familjehem	9
2 FAMILJEVÅRDEN SOM PROCESS	11
2.1 Förberedande utbildning	11
2.2 Placering av barn	12
2.3 Klientplan	13
2.4 Uppdragsavtal	14
2.5 Utdrag om brottslig bakgrund	15
2.6 Familjevårdarens anmälningsskyldighet	16
3 ARVODEN OCH ERSÄTTNINGAR FÖR FAMILJEVÅRD	17
3.1 Grundarvode för vård	17
3.2 Förhöjt vårdarvode med anknytning till FPA:s handikappförmåner	18
3.3 Förhöjt vårdarvode på basis av arbetstagares bedömning	18
3.4 Vårdarvode under familjevårdarens frånvaro från förvärvsarbete	19
3.5 Ersättning för kostnader	19
3.6 Det placerade barnets dispositionsmedel	21
3.7 Startersättning	21
3.8 Reseersättningar	22
3.9 Barnbidrag	23
3.10 FPA:s handikappbidrag för barn	23
3.11 Social trygghet	24
3.12 Beskattning	24
3.13 Ersättningar som betalas till familjevårdaren vid dennes sjukdom	25
4 FAMILJEVÅRDARENS RÄTT TILL LEDIGHET	26

5 FAMILJEVÅRDARENS FÖRSÄKRINGSSKYDD.....	28
5.1 Det placerade barnets skadeståndsskyldighet	29
6 FAMILJEVÅRDARENS SEKRETESSKYLDIGHET OCH TYSTNADSPLIKT	31
7 SAMARBETE OCH KONTAKTER.....	32
7.1 Regelbunden rapportering	33
8 STÖD FÖR FAMILJEVÅRDAREN UNDER PLACERINGSTIDEN.....	34
9 REGISTER ÖVER FAMILJEVÅRDARE	37
10 BARNET I FAMILJEVÅRD	38
10.1 Vårdnad om och intressebevakning för barnet.....	40
10.5 Barnets hemkommun	41
10. 6 Barnets dagvård och skolgång	41
10.7 Barnets bankkonto.....	41
10.8 Barnets pass.....	42
10.9 Stöd för barnets studier.....	42
10.10 Barnets religion och skriftskola	42
11 EFTERVÅRD OCH MEDEL FÖR EGET HUSHÅLL.....	43
11.1 Placerad i familjevård som en åtgärd inom eftervården	44
11.2 Medel för eget hushåll.....	45
12 TILLSYNNEN ÖVER FAMILJEVÅRD	46

1 FAMILJEVÅRD

Anvisningarna för barnskyddets familjearbete i Borgå, Lovisa, Askola och Sibbo är administrativa anvisningar för hur barnskyddet i kommunerna ska ordna familjevård enligt uppdragsavtal och professionell familjevård.

Målet för anvisningarna är att kommunerna i östra Nyland ska följa en enhetlig praxis för att ordna familjevård och för att öka och utveckla denna verksamhet. Anvisningarna för familjevård är avsedda att betjäna alla parter – de kommunala arbetstagarna, klienterna och familjevårdarna.

1.1 Lagstiftning som styr familjevården

Familjevård regleras av följande lagar och förordningar:

- Familjevårdslagen
- Barnskyddslagen
- Socialvårdslagen
- Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården
- Lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt, förordningen om vårdnad om barn och umgängesrätt
- Lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn
- Lagen om olycksfallsförsäkring
- Förvaltningslagen

1.2 Familjevårdens syfte och mål

Familjevård är vård av eller annan omsorg om en person under en del av dygnet eller dygnet runt i familjevårdarens privathem eller i den vårdbehövandes hem. Målet med familjevården är att ge barnet möjlighet till vård under hemliknande förhållanden och

till nära människorelationer samt att främja barnets grundtrygghet och sociala utveckling.

Personer som med hänsyn till sin utbildning, sin erfarenhet eller sina personliga egenskaper är lämpliga att ge familjevård kan godkännas som familjevårdare. Innan ett uppdragsavtal ingås ska den som har för avsikt att arbeta som familjevårdare genomgå den förberedande utbildning som arbetet kräver. Av särskilda skäl kan personen genomgå förberedande utbildning senast ett år efter placerandet.

Familjevård ges i familjevårdarens privathem, då barnets vård, fostran eller övriga omsorg inte på ett ändamålsenligt sätt kan ordnas i barnets eget hem eller med anlitan av övriga social- och hälsovårdstjänster och barnet inte anses vara i behov av vård på anstalt. Familjevård kommer i fråga i synnerhet då barnet för sin balanserade utveckling är i behov av fasta människorelationer och stöd från en permanent familj. Ett karakteristiskt drag hos familjevården är att de placerade personerna delar familjevårdarens vardag och delar familjens gemensamma aktiviteter som en medlem av familjen.

Familjevård behövs för barn i alla åldrar. I bakgrunden till placeringen av barn ligger ofta föräldrarnas problem – mentala problem, användning av rusmedel och våld. Flera barn kan placeras i samma fosterfamilj – syskon eller barn från olika familjer. Syskon placeras företrädesvis alltid i samma familj.

Ett familjehem ska till sina sanitära och övriga förhållanden vara lämpligt för den vård som ges där. Vid prövning av om ett familjehem är lämpligt ska särskild vikt fästas vid de mänskliga relationerna i familjehemmet och vid vilka möjligheter familjevårdaren har att i enlighet med vad som är bäst för den som placeras i familjevård beakta och tillgodose behoven hos denna person. Dessutom ska det utredas om de övriga medlemmarna i familjehemmet godtar den som placeras i familjevård och om personen kan få en jämbördig ställning i förhållande till de övriga medlemmarna i familjehemmet. Ett familjehem ska även i fråga om uppbyggnad, rum och utrustningsnivå lämpa sig för det barn som placeras där.

Vid bedömningen av familjevårdens lämplighet som vårdform är det nödvändigt att beakta även de former av stöd som behövs för barnet, barnets familj och familjevårdarna.

1.3 Hur familjevården organiseras

För att organisera och utveckla en enhetlig familjevård inom det kommunala social-/grundtrygghetsväsendet har kommunerna utsett en **ledningsgrupp** med uppgift att

- årligen göra ett förslag till uppdatering av anvisningarna för familjevård och justering av familjevårdarnas vårdarvoden och ersättningar, som i kommunerna lämnas till respektive nämnd för godkännande
- besluta om de förberedande utbildningar som ordnas
- planera och ordna utbildningar och gemensamma möten för familjevårdare
- uppdatera familjevårdens gemensamma blanketter och webbsidor samt sköta den gemensamma informationen
- följa upp och utvärdera familjevården i samarbete med olika parter.

Familjevården i kommunerna organiseras av arbetstagare som utnämnts till **ansvarspersoner för familjevården**. De har till uppgift att

- upprätthålla information om familjevårdare i kommunen
- anordna gemensamma möten för familjevårdare
- delta i arbetsgruppers möten som representant för familjevården
- delta i nätverksarbete med regionala utvecklare av familjevården i Finland och med Förbundet för Familjevård i Finland rf
- ge handledning och information till dem som är intresserade av familjevård
- ansvara för inskolning inom familjevården.

Ansvarspersonen för ett barn som placeras i familjevård är den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter. Ansvarspersonen har till uppgift att

- förbereda placeringar i familjevård och utarbeta uppdragsavtal samt stödja, handleda och övervaka familjevården tillsammans med en ansvarsperson för familjevården
- ansvara för inskolning inom familjevården

- ordna, tillsammans med en ansvarsperson för familjevården, tillfällig vård för barn som är placerade i familjevård
- besluta om förhöjda vårdarvoden i samband med den uppdatering av klientplaner och uppdragsavtal som ska göras minst en gång per år.

1.4 Olika former av familjevård

Barnet eller den unga och familjen ska i första hand stödjas så att barnet kan växa och bo i sitt eget hem. Om barnets situation inte i tillräcklig mån förbättras med de stödformer som parterna gemensamt kommit överens om, kan barnet placeras utanför hemmet även som en stödåtgärd inom den öppna vården. Den åtgärd som kommer i sista hand är omhändertagande av barnet och placering utanför hemmet, i permanent familjevård.

Personer som med hänsyn till sin utbildning, sin erfarenhet eller sina personliga egenskaper är lämpliga att ge familjevård kan godkännas som familjevårdare. Innan ett uppdragsavtal ingås ska den som har för avsikt att arbeta som familjevårdare genomgå den förberedande utbildning som arbetet kräver.

Familjevården kan vara kortvarig, långvarig eller professionell familjevård. Familjer som erbjuder kortvarig och långvarig familjevård kallas fosterfamiljer. Professionell familjevård ges i professionella familjehem med stöd av tillstånd enligt 7 § i lagen om privat socialservice.

1.4.1 Kortvarig familjevård

Familjevården är kortvarig då barnet som en åtgärd inom öppenvården eller när barnet i brådskande ordning placerats i familjevård, t.ex. för den tid som föräldrarna genomgår rehabilitering eller när en mera permanent placeringsplats utanför hemmet söks för barnet. Placering i kortvarig familjevård kan ske med kort varsel, eftersom barnet då

vanligen kommer till familjen direkt från en akut krissituation. Vårdtiden i kortvarig familjevård är i regel 1–3 månader.

Vid kortvarig familjevård ska den ena föräldern vara hemma på heltid, för att snabb placering av jourkaraktär ska vara möjlig. Det rekommenderas att en familj som erbjuder kortvarig familjevård inte har samtidigt mera än två barn som behöver familjevård; systemen strävar man dock efter att placera i samma hem, oberoende av hur många de är. Familjen kan själv besluta, hur ofta man vill ta emot nya barn. Antalet barn som behöver kortvarig familjevård varierar, vilket innebär en oregelbunden inkomst för detta arbete. Dessutom är det svårt att ordna ledighet med lön, då familjen under ett och samma år kan stå i avtalsförhållande till flera olika kommuner. Därför ersätts de intjänade lediga dagarna i pengar vid slutet av uppdragstiden.

1.4.2 Långvarig familjevård

Vård utanför det egna hemmet ska sedan lagreformen 2012 i första hand ordnas som familjevård, där de personer som utses till barnets familjevårdare är förberedda att ta hand om barnet under en längre tid. Fortlöpande familjevård är ett sätt att ordna vården och fostran av ett omhändertaget barn eller en ung person under familjeliknande förhållanden. Familjevård gör det möjligt att skapa känslöband och helande upplevelser för den vars nära relationer har skadats, skapar en modell av familjelivet samt gör det möjligt att få den individuella omsorg och vård som behövs. Enligt undersökningar är långvarig familjevård, bland alla vårdformer, den vårdform som bäst förankrar barnet i livslånga människorelationer.

1.4.3 Professionell familjevård

Professionell familjevård är familjevård som ges i professionella familjehem med stöd av tillstånd enligt 7 § i lagen om privat socialservice. Inom professionell familjevård krävs att det finns minst två familjevårdare, varav åtminstone den ena av dem som del-

tar i vården och fostran har lämplig utbildning för uppgiften och tillräcklig erfarenhet av att arbeta med vård och fostran.

1.5 Antalet personer som vårdas i familjehem

Högst fyra personer får vårdas samtidigt i **familjehem**, inberäknat familjens egna barn som är under skolåldern och andra personer i behov av särskild vård eller omsorg som bor i samma hushåll som vårdaren.

I **professionella familjehem** får samtidigt vårdas högst sju personer, om det på vårdstället bor minst två personer som svarar för vården, fostran eller den övriga omsorgen i familjehemmet. Åtminstone den ena av dessa ska ha behörighet som familjevårdare och den andra som deltar i vården och fostran ska ha en lämplig utbildning för uppgiften och tillräcklig erfarenhet av att arbeta med vård och fostran.

Undantag från bestämmelsen om antalet personer som vårdas kan göras, om det är fråga om vård av syskon eller medlemmar av samma familj. Antalet personer som vårdas ska dock ställas i relation till antalet familjevårdare, den vård och fostran som personerna behöver samt verksamhetens natur.

1.6 Kriterierna för ett familjehem

Den blivande familjevårdaren är en vanlig människa som tycker om barn och har både tid och vilja att dela vardagen med det barn som placeras i familjen. Familjens mänskorelationer är i ordning, och familjemedlemmarna har förmågan att bemöta människor som är annorlunda. Av föräldrarna i familjen förväntas intresse för fostran och vård, flexibilitet, engagemang samt gärna en positiv livsinställning. Familjevårdaren bör till sin utbildning, sin erfarenhet eller sina personliga egenskaper vara lämplig att ge familjevård. Familjevårdaren kan vara en person som lever i ett parförhållande, en ensamstående förälder eller ensamboende. Beslutet att bli ett familjehem är familjens gemensamma beslut som alla familjemedlemmar ska binda sig till så att det placerade

barnet ska få en jämbördig ställning i förhållande till de övriga medlemmarna i familjehemmet.

Utöver en positiv atmosfär ska hemmet vara lämpligt som vårdplats med avseende på sin uppbyggnad, sina rum och sin utrustningsnivå. Lämpligheten utvärderas av två arbetstagare som gör ett besök i hemmet. Vid bedömningen av hemmets lämplighet beaktas i synnerhet människorelationerna i fosterfamiljen, familjevårdarens förutsättningar att ta i beaktande barnets behov enligt barnets eget intresse och familjevårdarens förmåga till samarbete med den vars barn placeras och de personer som står det placerade barnet nära.

2 FAMILJEVÅRDEN SOM PROCESS

Familjer som är intresserade av familjevård hänvisas till ansvarspersonen för kommunens familjevård för rådgivning, handledning och information.

2.1 Förberedande utbildning

Fosterfamiljer ska genomgå förberedande utbildning. Förberedande utbildning hjälper fosterfamiljen att bedöma sina egna färdigheter för familjevård.

PRIDE-träning

Den förberedande utbildningen genomförs i första hand i form av PRIDE-träning. PRIDE-träningen sker under ledning av en erfaren familjevårdare och en socialarbetare inom barnskyddet som genomgått PRIDE-handledarutbildning.

Familjer som anmält sitt intresse för barnskyddets familjevård ges på förhand information om PRIDE-träning och barnskyddets familjevård. Så att eventuella absoluta hinder för att familjen kan bli familjevårdare kan klargöras besöker utbildarna familjen innan en familj kan antas till den förberedande utbildningen. Ett absolut hinder är exempelvis att det finns en akut kris eller sjukdom i familjen, eller att familjen är eller håller på att bli barnskydds- eller utkomststödsklient.

PRIDE-träning ordnas ungefär en gång per år. Träningen omfattar nio möten under en period av cirka tre månader, sammanlagt 27 timmar. Under PRIDE-träningen inskolars man i grupp i de färdigheter som en familjevårdare behöver: att skydda och ge omsorg till barnet, att stödja barnets utveckling, att beakta utvecklingsrelaterade dröjsmål, att trygga barnets nära relationer, att engagera sig till barnet, att agera som en pålitlig vuxen och att sköta barnet tillsammans med det övriga stödnätverket.

Vid träningen ges viktig information om vad det innebär att vara fosterförälder. Inläring genom upplevelse utnyttjas för deltagarnas inlevelse i situationer och känslor som familjevårdaren själv, barnet och föräldrarna möter i olika skeden under placeringspro-

cessen. Under träningsperioden gör deltagarna en utvärdering av sina egna styrkor och utvecklingsbehov. Därtill gör deltagarna och utbildarna gemensamt en utvärdering av familjens färdigheter att fungera som fosterfamilj.

Utöver de gemensamma gruppmötena träffar utbildarna varje familjevårdarkandidatfamilj separat. Utöver att delta i gruppträning och familjeträning ska deltagarna göra hemuppgifter och använda en PRIDE-bok, som innehåller träningsmötenas centrala teman och tilläggsmaterial kring teman som behandlas vid mötena.

Efter genomgången PRIDE-träning får familjen vänta på ett barn som lämpar sig för familjen. Efter att PRIDE-träningen tagit slut kan det dock ta flera månader innan man får det första barnet för placering.

Familjer som deltagit i PRIDE-träning i Borgå, Lovisa, Sibbo eller Askola önskas emellertid att i åtminstone två års tid vara tillgängliga som vårdhem endast för Borgå, Lovisa, Askola och Sibbo.

Ytterligare information om PRIDE-träning kan fås från *Lastensuojelun erityisosaamisen keskus Pesäpuu*, www.pesapuu.fi.

2.2 Placering av barn

För en lyckad familjevård är det viktigt att barnet som är i behov av placering placeras i den familj som bäst lämpar sig för barnet. Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter kontaktar en tänkbar fosterfamilj och berättar om det barn som behöver placeras. Sedan gör socialarbetaren tillsammans med familjen en bedömning av familjens beredskap att tillgodose behoven för just detta barn.

Om socialarbetaren bedömer att familjen och barnet passar ihop, går man vidare till introduktionsskedet. Fosterföräldrarna bekantar sig med barnet och med barnets föräldrar, syskon och andra personer som är viktiga för barnet. Det är på sin plats att ordna flera möten för att lära känna varandra, så att man kan vara säker på att fosterfamiljen och barnet passar ihop. Barnet kan inledningsvis göra dagsbesök hos fosterfamiljen, sedan veckoslutsbesök. Fosterföräldrarna gör besök i barnets hem eller på en barnskydd-

sanstalt om barnet placerats i en sådan, t.ex. för en utvärderingsperiod. När barnet besöker den kommande fosterfamiljen innan placeringen börjar, ska ett stödfamiljsavtal för besöken ingås med den blivande fosterfamiljen och ett stödfamiljsarvode och kostnadsersättning betalas för heldagsbesök.

2.3 Klientplan

För varje barn som placeras i familjevård upprättas en klientplan, som utvärderas minst en gång per år. Klientplanen upprättas och granskas i samarbete med barnet, barnets vårdnadshavare, familjevårdaren och den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter samt vid behov med barnets övriga nätverk av närstående personer. I klientplanen ska inskrivas

- barnets och familjens behov av tjänster och stöd
- omständigheter och frågor som man vill påverka
- tjänster och övriga stödåtgärder, med vilka man vill påverka behovet av stöd
- beräknad tid inom vilken man vill uppnå målen
- parternas avvikande åsikter om behovet av stöd och ordnandet av stödåtgärder
- personliga möten med socialarbetare eller andra arbetstagare inom barnskyddet
- syftet och målet för vård utom hemmet
- särskilt stöd och hjälp som ordnas för barnet
- särskilt stöd och hjälp som ordnas för föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som ansvarar för barnets vård och fostran
- sättet att ordna barnets kontakter och samverkan med barnets föräldrar och andra personer som står barnet nära
- hur information ges till barnet
- dispositionsmedlen som betalas till barnet
- hur barnets bästa beaktas med avseende på målet att återförena familjen
- behovet att uppdatera uppdragsavtalet.

2.4 Uppdragsavtal

Ett uppdragsavtal ingås separat för varje person som placeras i familjevård innan placering sker. Placerarkommunens socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter och familjevårdaren förhandlar om innehållet i avtalet. Uppdragsavtalet är ett dokument, med vilket placerarkommunen och familjevårdaren kommer överens de skyldigheter och rättigheter som ansluter sig till vårdförhållandet. För barn i långvarig familjevård kan ett uppdragsavtal ingås för att gälla tills vidare, för kortvarig familjevård kan avtal ingås för en bestämd tid.

I uppdragsavtalet ska parterna komma överens om

- 1) storleken och utbetalningen av arvodet till familjevårdaren
- 2) att ersätta kostnaderna för familjevården och för att inleda vården samt om utbetalningen av de dispositionsmedel som kalendermånadsvis betalas till den som är i familjevård
- 3) att ersätta särskilda kostnader som följer av individuella behov hos den som är i familjevård
- 4) vårdens beräknade längd
- 5) familjevårdarens rätt till ledighet, hur ledigheten genomförs samt betalning av arvode och ersättning för kostnader under ledigheten
- 6) den förberedelse, handledning och utbildning som tillhandahålls familjevårdaren och hur dessa ska genomföras
- 7) uppsägning av uppdragsavtalet
- 8) vid behov andra omständigheter som gäller familjehemmet och familjevården
- 9) samarbetet mellan kommunen och familjevårdaren.

Uppdragsavtalet ska ses över på grund av ändringar som gäller vårdens varaktighet eller innehåll samt också annars om det finns skäl till det. Den som ingått uppdragsavtal står inte i ett sådant anställningsförhållande som avses i 1 kap. 1 § i arbetsavtalslagen (55/2001) till den kommun som har ingått avtalet.

Om familjevårdarna är ett par som lever i parförhållande, ska de båda underteckna uppdragsavtalet om de genomgått förberedande utbildning. Efter att de båda har undertecknat avtalet, är försäkringarna i kraft för dem båda, och de båda har samma juridiska rätt att delta i familjevården av barnet.

Om inte något annat har överenskommit i uppdragsavtalet, kan avtalet sägas upp så att det upphör att gälla två månader efter uppsägningen. Om familjehemmet eller den familjevård som ges där konstateras vid tillsyn vara olämpliga eller bristfälliga, ska den kommun som svarar för att ordna vården försöka se till att bristen avhjälpas. Om bristen inte avhjälpas inom utsatt tid eller inte kan avhjälpas utan oskäligt besvär eller inom en skälig tid, kan uppdragsavtalet hävas omedelbart.

För uppdragsavtalet används Förbundet för Familjevård i Finland rf:s mall för uppdragsavtal, www.perhehoitoliitto.fi

2.5 Utdrag om brottslig bakgrund

En lag om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn trädde i kraft 2003. Syftet med lagen är att skydda minderårigas personliga integritet och främja deras personliga säkerhet. Den placerande kommunen är skyldig att kräva att den person som vill bli familjevårdare för barn under 18 år visar upp ett straffregisterutdrag för kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn. I ett utdrag om brottslig bakgrund finns antecknade endast sådana straffregisteruppgifter som bedöms vara av särskild betydelse då personen arbetar med barn. Straffregisterutdraget får inte vara äldre än sex månader. Kommunen kan inte beställa ett utdrag åt personen.

Straffregisterutdraget sänds till beställarens gällande adress enligt befolkningsregistret. Behandlingstiden är sju arbetsdagar. Utdraget är avgiftsbelagt.

Utdraget om brottslig bakgrund kan beställas från Rättsregistercentralen, <http://oikeusrekisterikeskus.fi>.

2.6 Familjevårdarens anmälningsskyldighet

Familjevårdaren är skyldig att anmäla förändringar i familjevården till den ansvariga socialarbetaren i den kommun som placerat den vårdbehövande och till den kommun där familjehemmet finns, för att kommunen vid behov ska kunna utöva tillsyn över familjehemmet och ordna de skoltjänster och hälso- och sjukvårdstjänster som barnet behöver.

3 ARVODEN OCH ERSÄTTNINGAR FÖR FAMILJEVÅRD

Arvoden och ersättningar för familjevården betalas till familjevårdaren. Om familjevårdarna är ett par, kan betalningarna delas mellan dem med beaktande av familjevårdarnas beskattnings- och pensionsfrågor.

Familjevårdarnas arvoden och ersättningar fastställs årligen i kommunernas egna nämnder som svarar för socialvården.

3.1 Grundarvode för vård

Om inte något annat har överenskommit i uppdragsavtalet har familjevårdaren rätt att få arvode för vården (vårdarvode). Vårdarvodet är minst 686,25 euro per kalendermånad per barn i familjevård (år 2015). Vårdarvodets belopp justeras i början av varje kalenderår med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006).

Av särskild orsak kan överenskommas att arvodets belopp är lägre än minimibeloppet.

Vårdarvoden i östnyländska kommuner 2016

heltidsvård	851,16 €
deltidsvård	510,70 €
kortvarig familjevård i krissituationer	57,73 €/dygn

När vården av och omsorgen om ett barn i stället för genom placering utom hemmet har ordnats hos någon annan än de biologiska föräldrarna genom att vårdsnaden vid sidan av eller i stället för dem genom ett beslut anförtros någon annan person på basis av en kartläggning av barnets närstående nätverk, ska till den som vårdar barnet betalas vårdarvode, kostnadsersättning och startersättning enligt familjevårdslagen.

Att barnet är i daghem eller skola minskar inte vårdarvodet, eftersom familjevårdaren ändå har ansvar dygnet runt för det placerade barnet.

Deltidsarvode utbetalas till familjevårdaren då barnet/den unga bor en del av veckan/månaden utanför fosterfamiljen, t.ex. till följd av studier eller militärtjänstgöring.

Ett fullt vårdarvode betalas i högst 2 månader, om familjevården avbryts av en orsak som inte beror på familjevårdaren.

Vårdarvode betalas inte till en person som vägrat ta emot arvodet och inte heller för familjevårdarens egna barn under 18 år.

3.2 Förhöjt vårdarvode med anknytning till FPA:s handikappförmåner

Vårdarvodet kan med gemensamt avtal höjas, då barnet är mottagare av *handikappbidrag för personer under 16 år, handikappbidrag för personer över 16 år, vårdbidrag för pensionstagare*, vilka FPA betalar sedan 1.1.2008 med stöd av *lagen om handikappförmåner 650/2007*, eller *vårdbidrag för barn* som beviljats före det. Handikappbidraget utbetalas till långvariga familjevårdare.

Handikappbidrag med grundbelopp	arvodet höjs med 30 %
Höjt handikappbidrag	arvodet höjs med 50 %
Högsta handikappbidrag	arvodet höjs med 100 %

Arvodet justeras i samband med justeringen av FPA:s handikappbidrag. Höjt vårdbidrag betalas retroaktivt enligt FPA:s beslut. Upphörande av FPA:s vårdbidrag leder dock inte nödvändigtvis till en sänkning av vårdarvodet.

3.3 Förhöjt vårdarvode på basis av arbetstagares bedömning

Även om barnet inte får något av de handikappbidrag från FPA som nämns ovan, rekommenderas en höjning av vårdarvodet med 30 % om den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter och känner till dennes situation bedömer att vården av

barnet eller samarbetet med barnets nätverk av närstående personer är särskilt utmanande. Höjningen görs i samband med den årliga justeringen av klientplanen.

3.4 Vårdarvode under familjevårdarens frånvaro från förvärvsarbete

Om någondera av familjevårdarna enligt överenskommelse avstår från förvärvsarbete för att möjliggöra vården av barn hemma, kan grundarvodet för heltidsvård under vårdarens frånvaro från förvärvsarbete höjas med 100 % för det första barnet. För följande syskon rekommenderas höjning av grundarvodet för vård med 50 %.

Om någondera fosterföräldern enligt överenskommelse i klientplanen gör sitt eget arbete på deltid för att möjliggöra vården av barn enligt barnets/barnens intresse, kan grundarvodet för heltidsvård under vårdarens frånvaro från förvärvsarbete höjas med 50 % för det första barnet. För följande syskon rekommenderas höjning av grundarvodet för vård med 30 %. Deltidstillägg kan inte fås samtidigt med vårdarvode, men vårdarvodet kan överföras till maken/makan.

3.5 Ersättning för kostnader

Till familjevårdaren betalas ersättning för de faktiska kostnaderna för vård och underhåll av en person i familjevård (kostnadsersättning), dock minst 406,58 euro (år 2015) per person i familjevård per kalendermånad, om inte något annat har överenskommit i uppdragsavtalet. Om det finns särskilda skäl för det kan kostnadsersättningens minimibelopp även sänkas.

Kostnadsersättningar i östnyländska kommuner 2016

0–10 år	514 €
11–15 år	593 €
16–18 år	675 €
kortvarig familjevård	35 €

Kostnadsersättningen täcker de normala utgifterna för den som är i familjevård i fråga om mat, boende, fritidssysselsättningar, personliga behov och annat underhåll samt de normala hälsovårdskostnader som inte ersätts med stöd av annan lagstiftning. Enligt barnskyddslagen ska kommunen också se till att barnets studier och fritidssysselsättningar vid behov stöds och att den ekonomiska situationen inte utgör ett hinder för att fortsätta dessa under den tid då barnet får vård utom hemmet.

Kostnadsersättningen omfattar:

- utgifter för kost
- normala hälsovårdskostnader, t.ex. receptfria mediciner, som inte ersätts med stöd av annan lagstiftning
- tvättmedel och hygienprodukter
- utgifter för användning av bostaden: avfallshantering, elektricitet, värme, vatten, reparationer i hemfastigheten, renhållning i hemmet och slitage av inventarier
- kostnader för klädvård
- sådana dispositionsmedel som enligt barnskyddslagen ska ställas till barnets eller den unga personens eget förfogande då han eller hon placeras i familjevård med stöd av den lagen
- köp av kläder
- kostnader för rekreation
- försäkringar
- telefonavgifter
- kostnader för fritidssysselsättningar: i kostnadsersättningen ingår 300 euro per år för fritidssysselsättningar.

Utöver kostnadsersättningen ersätts familjevårdaren för sådana särskilda kostnader för terapi och hälsovård som beror på de individuella behoven hos den som är i familjevård samt sådana särskilda studiekostnader för ett barn eller en ung person under 21 år i familjevård som inte ersätts enligt annan lagstiftning.

Utöver dessa kostnader kan ersättning enligt prövning och plan betalas för särskilda kostnader för semester och särskilda fritidssysselsättningar eller för utrustning som fritidssysselsättningen kräver och för andra särskilda fortlöpande kostnader eller engångskostnader för den som är i familjevård.

Kostnadsersättningen räknas som familjevårdarens skattepliktiga inkomst, men de kan dras av i beskattningen som kostnader för inkomstens förvärvande.

Efter 30 frånvarodagar betalas ingen kostnadsersättning.

3.6 Det placerade barnets dispositionsmedel

Till förfogande för barn under 15 år i familjevård betalas som dispositionsmedel varje månad ett belopp som motsvarar barnets individuella behov med beaktande av ålder och uppväxtmiljö. Till barn över 15 år betalas minst ett belopp som motsvarar en tredjedel av ett högre underhållsstöd (51,72 euro per månad 2015). Familjevårdaren betalar dispositionsmedlen till barnet från sin kostnadsersättning. Dispositionsmedlen har karaktären av fickpengar.

Dispositionsmedel betalas inte för den tid som den unga kan försörja sig själv.

Familjevårdarna ska föra bok över utbetalningen av dispositionsmedel till barnet och bokföringen ska minst årligen sändas för kännedom till den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter.

Dispositionsmedlens belopp kan inte minskas exempelvis på grund av barnets rymning eller barnets beteende i övrigt. Dispositionsmedel får inte enbart med barnets samtycke användas till att ersätta skador.

3.7 Startersättning

Till familjevårdaren betalas ersättning för de behövliga kostnaderna för inledandet av vården (startersättning) till ett belopp av högst 2 908,35 euro per person i familjevård.

Till familjevårdaren betalas startersättning upp till de gjorda anskaffningarnas eller kostnadernas maximibelopp inom två år från placering i familjevård. Överenskommelse om startersättning och dess betalning träffas med den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter.

Med startersättning täcks kostnader för anskaffningar som är nödvändiga för vården i början av placeringsskedet. Sådana anskaffningar är bl.a. möbler som behövs för den placerade (säng, skrivbord för skolelev, klädsåp, matningsstol osv.), nödvändiga reparationer eller ändringar i bostaden, kläder, leksaker och nödvändig utrustning för fritidssysselsättningar (cykel, skidor, skridskor osv.).

Anskaffningar som görs med startersättning är kommunens egendom. Avskrivningstiden är 4 år så, att årligen en fjärdedel (25 %) av anskaffningens värde avskrivs. Om familjevården upphör inom en kortare tid, kan med kommunen överenskommas om återbetalning eller exempelvis begäras att redskapen överlämnas eller att familjevårdaren gör ett anbud om köp. Personliga bruksvaror ingår inte i dessa anskaffningar.

3.8 Resersättningar

Resekostnader för barnets kontakter med anhöriga samt reskostnader för förhandlingar och möten som ansluter sig till barnets vård och fostran ersätts. Kilometerersättningen vid användning av egen bil justeras årligen enligt de allmänna sjukförsäkrings-taxorna, 0,20 euro per kilometer 2016. Övriga reskostnader ingår i kostnadsersättningen.

För kostnader som ansluter sig till sjuk- och hälsovård söker familjevårdaren först resersättning från FPA. Socialväsendet ersätter självriskandelen.

Resor för fritidssysselsättningar ingår i kostnadsersättningen.

3.9 Barnbidrag

Barnbidrag betalas till familjevårdare som har barnet i långvarig familjevård. Barnbidrag betalas tills barnet fyller 17 år. Barnbidraget är graderat enligt antalet barn i familjen.

3.10 FPA:s handikappbidrag för barn

Handikappbidrag för personer under 16 år är avsett för sjuka eller funktionshindrade barn. För betalning av handikappbidrag krävs att barnet i minst 6 månaders tid är i behov av vård, omsorg och rehabilitering så att detta binder familjen mera än vården av ett friskt barn och medför särskild belastning.

Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter hjälper familjevårdaren med att fylla i en ansökan om handikappbidrag. Handikappbidraget betalas till familjevårdare som har barnet i långvarig familjevård. Handikappbidraget är graderat i tre nivåer enligt den belastning som barnets vård och rehabilitering medför.

Då barnet fyller 16, upphör rätten till handikappbidrag för barn. Då har barnet rätt till handikappbidrag för personer över 16 år och/eller rehabiliteringspenning för svårt funktionshindrade unga personer. Syftet med handikappbidrag för personer över 16 år är att underlätta livet i vardagen, i arbetslivet och i studier. Handikappbidrag betalas sjuka eller funktionshindrade personer över 16 år om funktionsförmågan är nedsatt i minst ett års tid. Med nedsatt funktionsförmåga avses en situation där en sjukdom eller skada försämrar personens förmåga att ta hand om sig själv, att göra nödvändiga hushållsarbeten eller att utföra arbets- eller studieuppgifter.

Handikappbidrag ersätter i första hand kostnader och belastning som orsakas av den sjukdom som utgör grund för beviljande av förmåner till barnet. Övriga kostnader för sjukdom kan ersättas.

3.11 Social trygghet

Bestämmelser om pensionsskyddet för familjevårdare i uppdragsförhållande finns i lagen om kommunala pensioner (549/2003). Familjevårdarens pensionsskydd bestäms alltid enligt grundpensionsskyddet, och storleken av den pension som intjänas beror på vårdarvodet.

3.12 Beskattning

Vårdarvoden och kostnadsersättningar som betalas till familjevårdaren är skattepliktig inkomst. Skatten för kostnadsersättning fås dock tillbaka i beskattningen, om man kommer ihåg att varje år anmäla kostnadsersättningens andel (samt resekostnaderna) som avdrag i punkten "övriga utgifter för förvärv av inkomst" på skattedeklarationsblanketten.

Det finns fosterfamiljer som har flera placerade barn samtidigt och de årliga utgifterna blir stora. I sådana fall kan det löna sig att söka avdrag från skatt på basis av verifikationer för de kostnader som uppstått. Familjevårdaren för bok över inkomster och utgifter och sparar verifikationerna. Avdragsgilla kostnader för förvärv av inkomst är bl.a. mat-, kläd-, telefon-, medicin-, försäkrings- och hobbykostnader, fastighetskostnader såsom värme, elektricitet, vatten och avfallshantering samt kostnader och investeringar för användning av bil. Ytterligare information om avdrag som görs på basis av faktiska kostnader fås från den egna skattebyrån, och där ges också råd om hurudan bokföringen ska vara – om det räcker med familjevårdarens egen bokföring eller om också en bokförare behöver anlitas för bokföringen. Tilläggsuppgifter kan begäras också från Förbundet för Familjevård i Finland rf.

3.13 Ersättningar som betalas till familjevårdaren vid dennes sjukdom

Placerarkommunen ordnar ersättande vård för barnet om den långvariga familjevårdaren ensam svarar för vården av det placerade barnet och om personen i fråga på grund av sjukdom inte kan sköta denna uppgift. Till familjevårdaren betalas vårdarvode för 9 vardagar efter den dag då vårdaren blir sjuk. Familjevårdaren har rätt att få sjukdagpenning efter självrisktiden (dagen då man blir sjuk + 9 vardagar). Sjukdagpenningen räknas på basis av familjevårdarens beskattningsbara inkomster. En kostnadsersättning minskad med 50 % betalas för högst 60 dygn per år, om den person som vårdas flyttas till en annan vårdplats. En förutsättning för betalning av lön under sjukdomstiden är att personen verkat som familjevårdare i minst en månad innan sjukledigheten börjar.

Om vård i familjehemmet på familjevårdarens ansvar fortsätter också under sjukledigheten, är familjevårdaren berättigad till sjukdagpenning, kostnadsersättning och vårdarvode. FPA gör en bedömning och beslut om betalning av sjukdagpenning.

4 FAMILJEVÅRDARENS RÄTT TILL LEDIGHET

Om inte något annat har överenskommits i uppdragsavtalet, ska familjevårdaren ordnas möjlighet till en ledighet vars längd är en vardag för varje kalendermånad under vilken vårdaren med stöd av uppdragsavtalet har arbetat minst 14 dygn som familjevårdare. Den kommun som svarar för ordnandet av familjevården ska se till eller vid behov lämna sådant bistånd att det barn som är i familjevård tillhandahålls ändamålsenlig vård under den tid familjevårdarens ledighet varar.

Kommunen kan ordna den avlösarservice som behövs under familjevårdarens ledighet eller annan tillfällig frånvaro genom att med en avlösare ingå ett uppdragsavtal. En person som med hänsyn till sin utbildning, sin erfarenhet eller sina personliga egenskaper är lämplig att ge familjevård och som kan anses vara den lämpligaste personen att vårda barnet, kan godkännas som avlösare. Arrangemanget med avlösare förutsätter familjevårdarens samtycke, och också det vårdade barnets åsikt ska beaktas. Ett uppdragsavtal ingås skilt för varje barn för den vårdtid som avlösaren sköter familjevårdarens uppgifter. I avtalet ska finnas uppgifter om arvodets storlek, kostnader som ersätts och tidpunkten för deras utbetalning samt avtalets giltighetstid. För avlösaren rekommenderas ett arvode som motsvarar det arvode och den kostnadsersättning som betalas till stödfamiljer. Avlösaren står inte i anställningsförhållande till den kommun som har ingått avtalet. Om kommunen under familjevårdarens ledighet svarar för barnets vård och kostnaderna för vården, betalas till familjevårdaren normalt vårdarvode och kostnadsersättning för tiden. **I uppdragsavtalet ska inskrivas om familjevårdaren använder sina semesterdagar eller om semesterpenning betalas till familjevårdaren.**

I det fall att familjevårdaren själv svarar för ordnandet av vård för barnet och står för kostnaderna för vården under sin ledighet, **utbetalas i samband med betalningen av arvodet för juli en semesterpeng på 488,51 euro per placerat barn (år 2016).** Semesterpenningen hänför sig till ordnandet av den ledighet som intjänats under året. Familjevårdaren kan t.ex. betala ett läger för barnet, anställa en barnskötare i sitt hem eller själv göra en semesterresa. Om personen har varit familjevårdare en tid som är

kortare än ett år, divideras summan med 12 och multipliceras med antalet månader som personen verkat som familjevårdare.

Familjevårdaren kan under ett år tjäna in 12 lediga dagar. Familjevårdarens rätt till ledighet räknas per kalenderår. Den period inom vilken ledigheter kan hållas börjar 1.1 och slutar 31.12.

Intjänade lediga dagar kan ersättas med pengar endast i undantagsfall, exempelvis då det är fråga om kortvarig familjevård.

I kortvarig familjevård kan familjevårdaren ta oavlönad ledighet, om placeringen medför en särskild belastning på familjevårdaren eller om barnets placeringstid i familjen blir längre än beräknat.

5 FAMILJEVÅRDARENS FÖRSÄKRINGSSKYDD

Det hör till placerarkommunens lagstadgade skyldigheter att teckna olycksfallsförsäkring för familjevårdare som arbetar enligt uppdragsavtal. Däremot har kommunerna ingen lagstadgad skyldighet att teckna livs-, olycksfalls- eller skadeansvarsförsäkringar för det barn som placerats i familjevård. Därför rekommenderas att familjevårdaren för barnet tecknar en försäkring som täcker personskador, olycksfall och materiella skador.

Familjevårdaren har en lagstadgad olycksfallsförsäkring. Kommunen tecknar en försäkring för olycksfall i familjevårdarens arbete.

Kommunen tecknar en lagstadgad olycksfallsförsäkring för barn som placeras i familjevård. Försäkringen täcker kostnaderna för vård av personskador till följd av olycksfall och ersättning i händelse av invaliditet eller död. I försäkringen finns ingen självriskandel. Försäkringen gäller inte vid tillställningar som arrangeras av utomstående, och där ansvarar arrangören för klienternas försäkringar.

Skadeståndslagen tillämpas i familjevården. Skadestånd är ett ärende mellan skadevållaren och den skadelidande. Kommunen har inte tecknat försäkring för skador som vållas av en person som placerats i familjevård. Därför rekommenderas att familjevårdaren tecknar en omfattande hemförsäkring. **Familjevårdaren uppmanas att med sitt eget försäkringsbolag utreda, vilka skador familjevårdarens egen hemförsäkring täcker med avseende på de barn som placerats i familjevård.** Det är allt skäl att beakta att ett barn som placerats i kortvarig familjevård inte är skriven på samma adress med familjevårdaren.

Om familjens hemförsäkring ersätter skador orsakade av ett placerat barn, ersätter kommunen familjens självriskandel för försäkringen.

5.1 Det placerade barnets skadeståndsskyldighet

I 2 kap. 1 § i skadeståndslagen (412/1974, Finlex) bestäms att den som uppsåtligen eller av vållande förorsakar annan skada ska ersätta den. Förorsakar någon som ej fyllt åttionio år skada, ska han ersätta skadan i den mån det prövas skäligt med hänsyn till hans ålder och utveckling, handlingens beskaffenhet, skadevållarens och den skadelidandes ekonomiska förhållanden, samt övriga omständigheter. Enligt skadeståndslagen kan alltså också en minderårig person vara skyldig att ersätta den skada personen har vållat.

Behandling av skadefall ur ett fostringsperspektiv

En skada som vållats av ett barn anmäls till den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter. Socialarbetaren bedömer behovet att se över klientplanen. Till behandlingen av skador hör alltid ett pedagogiskt samtal och en genomgång av ärendet. På en barnskyddsanstalt är enhetens föreståndare ansvarig för att ett sådant förfarande ingår in processen för fostran och vård.

Överenskommelse om skadestånd

En överenskommelse kan träffas om skadestånd för skada som barnet uppsåtligen eller av grov oaktsamhet har förorsakat. En omyndig har inte rätt att själv förfoga över sin egendom, ingå avtal eller företa andra rättshandlingar om rättshandlingarna med beaktande av omständigheterna inte är sedvanliga och av mindre betydelse (lag om förmyndarverksamhet 442/1999, 23–24 §, Finlex). Överenskommelse om skadestånd är något som barnet inte ensamt kan besluta om, utan förmyndarens eller intressebevakarens samtycke krävs till detta. En rättshandling som ett barn inte har haft rätt att företa blir inte bindande för barnet om inte intressebevakaren har gett sitt samtycke till den (lag om förmyndarverksamhet, 26 § 1 mom., Finlex).

I enlighet med det som sägs ovan, kan ett barn med vårdnadshavarens eller intressebevakarens samtycke och enligt en fallspecifik överenskommelse ge den skadelidande ersättning i form pengar eller en arbetsprestation. Skadeståndets belopp och/eller arbetsprestationens omfattning ska överenskommas enligt skadeståndslagens princip om

skälighet. Skadestånd i pengar kan inte genom vårdplatsens ensidiga beslut krävas från barnets eller den unga personens dispositionsmedel eller arbetslön.

Medling

Om enighet inte nås om ersättande av den skada som barnet har vållat, kan ärendet behandlas genom medling som avses i lagen om medling vid brott och vissa tvister (1015/2005, Finlex). För att ett medlingsförfarande ska kunna inledas, krävs inte bara det placerade barnets samtycke utan också samtycke av barnets vårdnadshavare eller intressebevakare.

Domstolsbehandling

Om den skada som barnet har vållat är betydande och varken en överenskommelse om skadestånd eller behandling genom officiell medling har varit möjlig, kan enhetens förestandare väcka skadeståndstalan i domstol.

6 FAMILJEVÅRDARENS SEKRETESSKYLDIGHET OCH TYSTNADSPLIKT

Den information som berör socialvårdens klienter är i regel sekretessbelagd. Inom social- och hälsovården är skyddet för konfidentiell information och därtill anknytande skyldigheter att iaktta sekretess en central förutsättning för en god och yrkesetiskt hållbar verksamhet samt för det integritetsskydd som klienternas grundläggande rättigheter och människorättigheter förutsätter.

Familjevårdaren är bunden av tystnadsplikt. Sekretessbelagda uppgifter om barn eller anhöriga får inte röjas för utomstående. Det är inte heller tillåtet för någon att använda sekretessbelagda uppgifter för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan. Uppgifter ur en sekretessbelagd handling får lämnas ut med klientens uttryckliga samtycke eller med samtycke av klientens lagliga representant. Ett barns lagliga representant har rätt att få uppgifter.

Familjevårdaren ges de uppgifter som är nödvändiga för genomförandet av en åtgärd inom socialvården.

Känsliga uppgifter om barn och handlingar som innehåller sådan information är sekretessbelagda i sin helhet. Även uppgiften om att någon är klient är sekretessbelagd.

Familjevårdaren bör gärna på förhand komma överens om den praxis som tillämpas t.ex. när hemmet besöks av gäster eller när man rör sig utanför hemmet samt vad man får berätta för utomstående om det placerade barnet, ifall någon ställer frågor.

Det är tillåtet att för eget bruk ta fotografier av den som är i familjevård, men publicering av sådana bilder kräver ett särskilt skriftligt tillstånd av vårdnadshavare eller intressebevakare. Det är önskvärt att barnet fotograferas och att man för barnet gör ett eget album som minne av barnets barndom.

Mer detaljerade bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt finns i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (22.9.2000/812).

7 SAMARBETE OCH KONTAKTER

Familjevårdaren samarbetar med den placerade personens närmaste anhöriga, placerarkommunen och andra samarbetspartner. Parterna kommer överens om kontakter i klientplanen. Familjevårdaren ska stödja kontakter och umgänge mellan det placerade barnet och barnets anhöriga. Kontakter upprätthålls med vänner och släktingar som står barnet nära.

Barnet har rätt att träffa sina föräldrar och andra personer som står barnet nära och att ha kontakter med dem. Det placerade barnet kan bäst hjälpas när samarbetet fungerar. Samarbete förutsätter både samarbetsvilja och samarbetsfärdigheter.

Familjevårdaren och den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter samarbetar i frågor som gäller barnets angelägenheter. Därför ska familjevårdaren hålla socialarbetaren informerad om familjevårdens situationer.

Familjevårdaren ska informera den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter om

- förändringar i fråga om barn eller klientantal
- förändringar i livssituationen (insjuknande, annat hinder för arbete)
- förändringar i familjeförhållanden (skilsmässa, äktenskap, födsel, flyttningsplan, moderskapsledighet)
- planerade ledigheter och arrangemang under dem
- utlandsresa med personer som placerats i vård
- olycksfall, våldshandlingar och tvångsåtgärder (anmäls alltid också skriftligt)
- övriga eventuellt viktiga faktorer som påverkar familjevårdsarbetet.

Om familjevårdaren märker någonting exceptionellt i det placerade barnets liv, omständigheter eller tillstånd, ska familjevårdaren först kontakta den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter för att saken ska utredas.

En öppen inställning hos alla parter och strävan efter gemensamt överenskomna mål skapar förutsättningarna för en framgångsrik familjevård.

7.1 Regelbunden rapportering

Familjevårdaren ger den socialarbetare som ansvarar för barnet en rapport med minst tre månaders mellanrum. Familjen fyller i en rapportblankett och fyller i de begärda uppgifterna bl.a. om barnets tillstånd vid tidpunkten, kontakter till barnets egna föräldrar samt andra iakttagelser som eventuellt har gjorts.

8 STÖD FÖR FAMILJEVÅRDAREN UNDER PLACERINGSTIDEN

Den kommun som svarar för ordnandet av familjevården ska på det sätt som antecknas i uppdragsavtalet se till att familjevårdaren får den förberedelse, handledning och utbildning som behövs och att den som har för avsikt att arbeta som familjevårdare får förberedande utbildning.

För att ordna det stöd som behövs under familjevården ska en ansvarig arbetstagare utnämnas för familjevårdaren för varje vårdbehövande. Familjevårdaren ska ges tillräcklig möjlighet att få stöd och möta den ansvariga arbetstagaren. Till ansvarig arbetstagare utnämns i första hand den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter.

Familjevårdaren har rätt till samma stödformer och tjänster som andra familjer. En överenskommelse om de stödformer som erbjuds till fosterfamiljen träffas med den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter, och stödformerna skrivs in i barnets klientplan. Med tillräckliga stödtjänster kan också ett barn som är svårt att vårda placeras i en familj med goda resultat.

Utbildning

Familjevårdarna kan presentera önskemål om utbildningens innehåll och genomförande. De östnyländska kommunerna organiserar utbildningar i samarbete med andra närbelägna kommuner, organisationer och specialomsorgsdistrikt. Utbildning ordnas minst årligen. Därtill kan kommunen betala familjevårdares deltagande i riksomfattande utbildningsdagar för familjevård. Utbildningsdagar ordnas bl.a. av Förbundet för Familjevård i Finland rf, Mannerheims barnskyddsförbund och Rädda Barnen rf. Den familjevårdare som vill delta i en utbildning ska på förhand komma överens med socialarbetaren om ersättning av kostnaderna.

Arbetshandledning

För familjevårdaren ordnas vid behov handledning. Den kan vara individuell, gälla en viss familj eller grupparbete, och den syftar på att stödja arbetet med vård och fostran

samt familjevårdarens och dennes familjs kraftresurser. Innan arbetshandledning inleds ska familjevårdaren och placerarkommunen komma överens om att arbetshandledning genomförs. Arbetshandledaren fakturerar enligt överenskommelse placerarkommunen för de kostnader som föräns av arbetshandledningen.

Mentorverksamhet

Mentorverksamhet är en stödform inom familjevården. Dess syfte är stödja Familjevårdarna i början av familjevården eller i överraskande situationer. I en mentorrelation fungerar en erfaren familjevårdare som mentor och den nya familjevårdaren som aktör.

Mentorn är en förmedlare av tyst kunskap och erfarenhet, vägledare i vardagssituationer och brobyggare mellan olika parter. Mentorverksamhet är en målinriktad, tidsbunden verksamhet mot arvode. En skriftlig överenskommelse om mentorverksamheten görs med den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter. Mentorverksamheten kompletterar de övriga stödformerna inom familjevården, men kan inte ersätta t.ex. behovet av utbildning, arbetshandledning eller kamratstöd. Mentorn har en särskilt viktig roll då uppgiften som familjevården inleds och som stöd i krissituationer.

Kamratstöd

I en kamratstödsgrupp har de som befinner sig i en liknande livssituation en möjlighet att under ledning av en handledare dela sina erfarenheter och lära sig av varandra. Familjevårdarna möter i sin viktiga uppgift många utmanande och svåra situationer till vilka anknyter många känslor. Möjligheten att dela erfarenheterna och känslorna med andra i liknande situation kan upplevas som en lättnad för den som upplevt tidvis tunga situationer i familjevården och motverkar utbrändhet. Kamratstödsgruppen kan dock inte ersätta det professionella stöd i form av arbetshandledning som familjevårdaren behöver.

Förbundet för Familjevård i Finland rf rekommenderar att kamratstödsgrupper för familjevårdare/fosterförälder endast skulle handledas av familjevårdare/fosterförälder som genomgått handledarutbildning för kamratstöd.

T.ex. Förbundet för Familjevård i Finland rf ordnar kamratstödsgrupper och kamratstödsveckoslut för familjevårdare, för familjevårdarens familj och barn i familjevård.

Nylands fosterfamiljer rf, som har verksamhet i östra Nyland, ordnar gemensamma evenemang för familjevårdare och barn.

Tilläggsuppgifter: www.perhehoitoliitto.fi

Stödsemestrar för familjevårdarnas familjer

Stödsemestrar för familjevårdare arrangeras av Maaseudun Terveys- ja Lomahuolto ry.

Ytterligare information: www.mthl.fi

Övriga stödåtgärder

För familjevårdare som erbjuder långvarig vård kan vid behov ordnas hjälp i vardagen under en viss tid, t.ex. städhjälp, stödfamilj mm., så att fosterfamiljen får ett tillräckligt stöd för vården av det placerade barnet.

9 REGISTER ÖVER FAMILJEVÅRDARE

De ansvariga arbetstagarna inom familjevården i de östnyländska kommunerna upprätthåller ett gemensamt familjevårdarregister där familjevårdarna med deras samtycke skrivs in. Syftet med familjevårdarregistret är att göra det lättare att finna rätt familj för barn som är i behov av stöd eller placering. I registret finns uppgifter om fosterföräldrarnas och stödfamiljernas aktuella familjesituation (bl.a. antal placerade barn, antal stödbarn, antal egna barn, barnens ålder, sällskapsdjur, föräldrarnas åldrar, yrken, bostadsort samt familjens egna önskemål som gäller det placerade eller stödbehövande barnet). För att registret ska fungera, är det viktigt att familjevårdarna meddelar när livssituationen förändras, t.ex. nya placerade barn eller stödbarn. Detta skulle resultera i färre "onödiga" förfrågningar till familjerna.

10 BARNET I FAMILJEVÅRD

Ett barn eller en ung person kan placeras i familjevård genom en åtgärd inom barnskyddets öppenvård, genom brådskande placering eller omhändertagande. Barn som placeras i en familjevård är enligt barnskyddslagen berättigade till nödvändiga offentliga tjänster i hemkommunen, såsom offentlig hälso- och sjukvård och utbildningstjänster. Placerarkommunen ansvarar för kostnaderna.

Placering av barn som stödåtgärd inom öppenvården

Enligt barnskyddslagen är stödåtgärder inom öppenvården alltid det som kommer i första hand. Således, om barnets problem på ett adekvat sätt kan bemötas med öppenvårdens metoder, ska de tillämpas. Det är fråga om en planmässig stödåtgärd som ordnas på det sätt som avses i klientplanen. Barnet kan som stödåtgärd inom öppenvården för en kort tid placeras ensamt, om det behövs för att barnets behov av stöd ska kunna bemötas, för att barnets ska kunna rehabiliteras, eller för att tillfällig omsorg om barnet ska kunna ordnas på grund av att vårdnadshavaren eller någon annan person som svarar för barnets vård och fostran är sjuk, eller av någon annan motsvarande orsak.

För detta krävs samtycke av barnets vårdnadshavare och av barnet självt, om barnet har fyllt 12 år. Vid placering av barn såsom stödåtgärd inom öppenvården bibehåller vårdnadshavarna helt beslutanderätten om barnets omvårdnad och angelägenheter. Vårdnadshavaren har rätt bestämma om barnets vård, uppfostran och boningsort samt om övriga personliga angelägenheter.

Om ett barn har fler än en vårdnadshavare och någon av dem inte kan höras på grund av en resa, sjukdom eller någon annan orsak, eller om vårdnadshavarna är oeniga om placeringen, kan barnet placeras som stödåtgärd inom öppenvården. En förutsättning är att den vårdnadshavare hos vilken barnet bor eller med vilken barnet kommer att bo under placeringen ger sitt samtycke och att placeringen anses motsvara barnets bästa.

Under placeringstiden ska familjen erbjudas rehabilitering och lösningar som gör det möjligt för barnet att komma tillbaka hem så snabbt som möjligt. Placering kan använ-

das i kortvariga kriser i familjen (skilsmässa, problem under puberteten) eller för utredande av problem som förekommit under en längre tid (mentala problem, föräldraskapsfrågor, missbruk av berusningsmedel).

Brådskande placering av barn

Brådskande placering är möjlig om barnet befinner sig i omedelbar fara eller är i övrigt i behov av brådskande placering eller vård utanför det egna hemmet. Under den tid som brådskande placering varar har det organ som ansvarar för socialvården rätt att besluta om barnets angelägenheter i den omfattning syftet med åtgärden förutsätter. I allmänhet är det fråga om beslut om barnets vistelseplats, vård och kontakter samt om nödvändig hälso- och sjukvård. Det organ som ansvarar för socialvården har i sista hand allt ansvar för att ordna barnets vård och omvårdnad. Under den tid som brådskande placering varar ska samråd med vårdnadshavare och föräldrar hållas om barnets angelägenheter och också i övrigt ett så bra samarbete som möjligt eftersträvas när beslut fattas om barnets angelägenheter. En brådskande placering anses ha börjat när barnet *de facto* blivit placerad i brådskande ordning, och placeringen avslutas när grunder för placeringen inte finns eller senast 30 dygn efter att placeringen började. En brådskande placering kan förlängas med ytterligare 30 dygn, om nödvändiga beslut för ordnande av stödåtgärder för barnet inte kan fattas eller om tillräckliga tilläggsutredningar som krävs för ett omhändertagande inte fås före det.

Omhändertagande av barn

Omhändertagande är barnskyddets sista metod för att trygga barnets uppväxt och utveckling. Åtgärden är ett kraftigt ingrepp som berör barnets grundlagsenliga rättigheter samt å andra sidan skyddet för familjeliv, som garanteras enligt den europeiska människorättskonventionen.

Omhändertagande och vård utanför det egna hemmet väljs endast om omständigheterna i hemmet eller barnets eget beteende allvarligt hotar äventyra barnets hälsa och utveckling. Dessutom kan omhändertagande och vård utom hemmet ske endast om stödåtgärder inom den öppna vården inte har varit möjliga eller lämpliga, eller om de

har visat sig vara otillräckliga. En förutsättning är också att vård utanför det egna hemmet bedöms ligga i barnets intresse.

Innan omhändertagande inleds, ska barnets och familjens situation bli föremål för en mångsidig bedömning. Omhändertagande är den sista utvägen för att trygga barnets uppväxt och utveckling, och det som i första hand eftersträvas är att barnet ska kunna bo hos sina föräldrar. Om den bästa lösningen är att placera barnet utanför hemmet, ska omhändertag utan dröjsmål inledas.

Vid omhändertagande inleds aktiva förhandlingar med barnet och dess föräldrar och vårdnadshavare. Såsom i allt barnskyddsarbete, eftersträvas ett gott samarbete med barnets familj, också när ett barn omhändertas.

10.1 Vårdnad om och intressebevakning för barnet

Det omhändertagna barnets föräldrar är barnets vårdnadshavare, om inget annat avtal eller domstolsbeslut om vårdnadshavare finns. Barnets föräldrar ska höras inför beslut om vårdnadskap. En förälder som är vårdnadshavare har rätt att anhängiggöra ärenden och att söka ändring i beslut som gäller barnet, t.ex. avslutande av omhändertagande eller frågor som gäller barnets kontakter.

Om barnet till följd av dödsfall eller av annan orsak blir utan vårdnadshavare, ska en ny vårdnadshavare förordnas genom domstolsbeslut. I första hand ska en lämplig person till vårdnadshavare sökas bland barnets anhöriga.

Helhetsansvaret för det i brådskande ordning placerade och omhändertagna barnets **vård och omsorg ligger i sista hand hos socialvårdens ansvariga organ, dvs. den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter.** En familjevårdare är enligt uppdragsavtal barnets vårdare och fostrare. Familjevårdaren har rätt till de vanligaste besluten med anknytning till bl.a. dagvård, skola, fritidssysselsättningar och hälso- och sjukvård. Befogenheterna kan vid behov intygas med ett uppdragsavtal eller med ett separat utlåtande av socialarbetare. En familjevårdare kan underteckna blanketter som ansluter sig till barnets vardag, t.ex. provpapper eller frånvaro från skola.

För barnskyddsärenden ska en **intressebevakare** förordnas. Intressebevakaren för barnets talan i sådana fall då det finns motiverad anledning att anta att vårdnadshavaren inte på ett opartiskt sätt kan bevaka barnets intressen och då en intressebevakare behövs för att utreda saken eller för att i övrigt trygga barnets intressen.

10.5 Barnets hemkommun

Placerarkommunen är barnets hemkommun tills barnet blir myndigt. Om barnet flyttar till en fosterfamilj utanför placerarkommunen, antecknas fosterfamiljens hemkommun i en flyttningsanmälan som barnets tillfälliga hemkommun. Då barnet fyller 18 år, görs en flyttningsanmälan, och den kommun där den unga personen de facto bor blir personens hemkommun. Familjevårdaren ska göra en flyttningsanmälan för det placerade barnet. Enligt lag ska flyttningsanmälan göras inom en vecka från flyttning.

10.6 Barnets dagvård och skolgång

Vid behov ansöker familjevårdaren om dagvård för barnet i den kommun där barnet bor. Placerarkommunen betalar totalkostnaderna för dagvårdsplatsen. Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter utreder vid behov ärendet tillsammans med kontaktpersonen inom dagvården. Ingen klientavgift uppbärs av familjevårdarna.

Barnet har rätt till skolgång i hemkommunen och kommunernas skolverk sköter i samarbete de frågor som skolväsendet ansvarar för, t.ex. barnets skolplats.

10.7 Barnets bankkonto

Trots omhändertagande är barnets vårdnadshavare alltjämt barnets intressebevakare. I praktiken kan de i barnets namn lyfta medel från det minderåriga barnets bankkonto.

Familjevårdaren kan i eget namn öppna ett konto som barnet har rätt att använda. Med ett sådant förfarande kan barnets vårdnadshavare inte lyfta pengar från barnets konto.

10.8 Barnets pass

En ansökan om pass för omhändertaget barn lämnas till passmyndigheten i den kommun där barnet bor, och som bilagor till ansökan behövs tillstånd av den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter. Placerarkommunen står för kostnaderna för pass.

10.9 Stöd för barnets studier

En skolelev eller studerande har rätt till studiepenning från den dag personen fyller 17 år. En ung person som bor i familjevård får studiepenning till fullt belopp, eftersom man inte bor hos föräldrarna.

I klientplanen kommer parterna överens om de kostnader den unga personen ska täcka med den del av studiepenningen som blir över. I första hand ska pengarna användas till studiekostnader. Ett studielån behöver det omhändertagna eller till eftervård berättigade barnet inte teckna.

10.10 Barnets religion och skriftskola

Familjevårdaren kan inte byta barnets religion utan samtycke av vårdnadshavaren.

I praktiken kan en person under 15 år som inte hör till kyrkan inte utan vårdnadshavarens samtycke gå i skriftskola. Den unga får inte heller utan vårdnadshavarens samtycke delta i skriftskola inom någon annan religiös riktning än den som vårdnadshavaren har valt åt den unga.

11 EFTERVÅRD OCH MEDEL FÖR EGET HUSHÅLL

Barnet eller den unga har rätt till eftervård efter avslutad vård utom hemmet, efter avslutad placering som stödåtgärd inom den öppna vården, eller om placeringen i ett streck varat i minst ett halvt år och gällt barnet ensamt. Skyldigheten att ordna eftervård upphör när den unga personen fyller 21 år eller då fem år förflutit efter att barnet efter avslutad placering senast varit klient inom barnskyddet.

Eftervårdstjänsterna ska alltid byggas upp enligt barnets eller den unga personens individuella behov och planmässigt i samarbete med myndigheterna. En tillräcklig utkomst och boende är grundläggande förutsättningar för att en person ska klara sig. Därför ska dessa behov alltid tillgodoses, när barnets rehabilitering kräver det.

Exempel på eftervårdstjänster

- Den ungas framtidsönskemål och behov tas upp i samtal.
- Psykosocialt stöd; individuell handledning och rådgivning, t.ex. hantering av vardagen och färdigheter för ett självständigt liv, handledning i samhällstjänster.
- Hjälp för att finna de egna resurserna, planering av framtiden.
- Hjälp med att skaffa bostad.
- Stöd för skolgång och inledande av studier samt för att klara studierna.
- Stöd för sysselsättning och praktik.
- Stöd för fritidssysselsättningar.
- Möjligheter till semester och rekreation.
- Möjlighet att delta i kamratstödsgrupp.
- Ekonomiskt stöd för den unga personens boende, utbildning och andra utgifter för att bli självständig, samt handledning i en planmässig användning av pengar.
- Möjlighet att få regelbundet vuxenstöd efter placeringstiden.

11.1 Placerad i familjevård som en åtgärd inom eftervården

Eftervård för unga personer, 18–21 år	
Vårdarvode	695,03 €/mån.
Kostnadsersättning	411 €/mån.
Arvode för deltidsvård	402,92 €/mån.
Kostnadsersättning deltidsvård	24 €/mån.

Arvode för deltidsvård betalas om den unga personen bor veckorna på studieorten och besöker familjehemmet under veckoslut eller då den unga personen fullgör militär- eller civiltjänstgöring och besöker familjen under veckoslut. Enligt prövning kan en ung person i eftervård beviljas utkomststöd t.ex. om resekostnaderna är höga. Om familjevårdaren står för den unga personens utkomst på studieorten, sänks kostnadsersättningen inte.

Om den unga personen får studiestöd, täcks studiekostnaderna i första hand med dessa medel.

Om den 18 år fyllda har egna inkomster, görs tillsammans med personen en individuell plan för de kostnader och anskaffningar som den unga själv står för. Saker att beakta är exempelvis kostnader för arbetsresor, kläder och bilskola samt dispositionsmedel och utkomst. Då gör socialarbetaren tillsammans med familjevårdaren en plan för att sänka den kostnadsersättning som betalas till fosterfamiljen.

Kostnadsersättningen minskar inte då den placerade personen i under en månads tid oavbrutet är intagen på sjukhus för vård eller då personen enligt överenskommelse vistas motsvarande tid annanstans än i familjevården.

11.2 Medel för eget hushåll

Placerarkommunen inkasserar barnets inkomst, t.ex. pensioner, under barnets placeringstid som ersättning för vården. Av dessa inkomster deponerar kommunen varje kalendermånad 40 procent som barnets medel för eget hushåll. Medlen blir tillgängliga för den unga personen vid 18 års ålder. Medlen för eget hushåll är i första hand avsedda för utrustning till den unga personens första eget hem. Beloppet av medel för eget hushåll beror på barnets inkomster under placeringstiden. Om barnet inte under placeringstiden fått till godo medel för eget hushåll, beviljar kommunen ett bidrag för möblering av det första egna hemmet.

12 TILLSYNYN ÖVER FAMILJEVÅRD

Den kommun som placerat den vårdbehövande ska se till att placeringen i familjevård genomförs enligt familjevårdslagen och att den vårdbehövande under den tid placeringen varar får den service och de stödåtgärder som placeringskommunen ordnar. Det ansvariga organet för socialvården i både placerarkommunen och i placeringskommunen får inspektera verksamheten på platsen för familjevård enligt familjevårdslagen samt de verksamhetsenheter och lokaler som används vid ordnandet av verksamheten när det finns grundad anledning att förrätta en inspektion.

En inspektion får förrättas utan förhandsanmälan. Inspektören ska ges tillträde till alla lokaler på platsen för familjevård. Protokoll ska föras över inspektionerna. Inspektören har rätt att ta fotografier under inspektionen.

Om familjehemmet eller den vård och fostran som ges där konstateras vara olämpliga eller bristfälliga, ska organet försöka avhjälpa bristen med hjälp av styrning. Om bristen inte har avhjälpits inom utsatt tid ska organet se till att vården av den vårdbehövande ordnas på ett sätt som är förenligt med personens bästa och behov. Vid behov ska de vårdbehövande flyttas till ett annat vårdställe som svarar mot deras behov.

På tillsynen över servicen och på åtgärder för att avhjälpa brister som konstaterats i samband med tillsynen tillämpas i fråga om professionella familjehem och andra producenter av privat familjevård bestämmelserna i 4 kap. i lagen om privat socialservice.